VEO / VTO
Ovaska

12.6.2018

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maantielain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 45/2018 vp) ja LVM:n muutosehdotus 6.6.2018

- **Liikenne- ja viestintäministeriön vastine asiantuntijalausuntoihin**

Asiantuntijalausunnon liikenne- ja viestintäministeriön ehdottamiin muutoksiin hallituksen esityksen HE 45/2018 vp sisältämiin lakiehdotuksiin ovat antaneet valtiovarainministeriö, ELY-keskusten liikenne- ja infrastruktuuri vastuualueet, Liikennevirasto, Metsäteollisuus, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ja Etelä-Karjalan liitto. Oikeusministeriö on ilmoittanut, ettei sillä ole lausuttavaa. Kuntaliitto ei ole antanut lausuntoa asiasta ja on ilmoittanut, että sen liikenne- ja viestintävaliokunnalle 18.5.2018 antama lausunto (HE 45/2018) koskee myös muutettua hallituksen esitystä siltä osin kuin asiat eivät ole sidoksissa maakuntauudistukseen.

Asiantuntijalausunnot ja LVM:n vastaukset niihin

EK, Metsäteollisuus ja Liikennevirasto esittävät selkeän kannatuksen liikenne- ja viestintäministeriön muutosehdotukselle. Liikennevirasto, EK ja metsäteollisuus korostavat erityisesti pitkäjänteisen valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelmasta säätämistä ja sen pitkäjänteisyyttä. ELY-keskukset toteavat, että ehdotuksessa on otettu huomioon sellaiset muutokset, jotka ovat tarpeellisia maakuntauudistuksesta huolimatta, ja tuovat esiin eräitä yksityiskohtaisia huomioita. Valtiovarainministeriö toteaa lausunnossaan, ettei sillä ole huomauttavaa liikenne- ja viestintäministeriön ehdottamiin muutoksiin, mutta se pitää tärkeänä, että uusi hallituksen esitys maakuntauudistukseen liittyvistä muutoksista annetaan mahdollisimman pian. Etelä-Karjalan liitto toteaa aiemmin lausumansa pätevän edelleen ja kysyy, onko kiireellinen aikataulu tarpeen.

Liikennevirasto nostaa esiin yhtenä tärkeimmistä muutoksista pitkänjänteistä liikennejärjestelmäsuunnittelua koskevat säännökset ja viittaa liikenneverkon rahoitusta pohtineen parlamentaarisen työryhmän loppuraportissaan korostamaan liikenneverkon kunnossapidon ja kehittämisen pitkäjänteisyyteen. Virasto korostaa myös tienpidon ja radanpidon yleisiä vaatimuksia koskevien muutosten merkitystä. Virasto katsoo, että nämä muutokset olisi tärkeä toteuttaa mahdollisimman pian, ja ettei niillä ole liityntää maakuntauudistukseen.

EK pitää liikenne- ja viestintäministeriön lakiehdotuksessa säilytettäväksi ehdottamia uudistuksia elinkeinoelämän kannalta tärkeinä, hyvin valmisteltuina ja niiden voimaan saattamista ripeästi toivottavana. EK pitää esitettyä liikennejärjestelmäsuunnittelun säätämistä maantielaissa erittäin kannatettavana ja erityisesti sen aikajänteen ulottamista 12 vuodelle. Se kannattaa esitystä runkoverkkojen määrittelystä ja niiden palvelutasosta. EK katsoo, että maanteiden luokittelusta ja palvelutasosta tulee olla säädäntöä, jotta asiakkaiden saama palvelutaso olisi yhtenäistä ja tasapuolista valtakunnallisesti. EK toistaa myös kannatuksensa koskien tienpidon omavalvontaa, ja pitää hyvänä, että laissa on kiinnitetty huomiota tienpidon omavalvontaan.

Metsäteollisuus tuo esiin, että sen näkökulmasta myös nykyinen, Liikennevirastoon ja ELY-keskuksiin pohjautuva malli on toiminut hyvin, eikä toimiala yleisesti näe maakuntauudistuksen tuovan tienpidon ja liikennejärjestelmäsuunnittelun kokonaisuuteen lisäarvoa. Metsäteollisuus kannattaa lakiehdotuksen yleistavoitteita ja erityisesti liikennejärjestelmäsuunnittelusta laissa säätämistä. Metsäteollisuus pitää välttämättömänä eritysesti, että parlamentaarisen työryhmän esitys vähintään 300 miljoonan euron vuotuisesta lisärahoituksesta väylien kunnossapitoon toteutuu, samoin kuin lakiesityksessä kuvattu 12-vuotinen valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma rahoitus- ja toimenpideohjelmineen. Metsäteollisuus korostaa aiempaa lausuntoaan vastaten, että tavoitteena tulisi yleisesti olla korjausvelan vähentäminen, ei vain pysäyttäminen. Metsäteollisuus tuo myös esiin aiemmassa lausunnossaan esitetyn mukaisesti alemman tieverkon merkityksen alan kuljetuksille sekä sen, että runkoverkon palvelutason määrittelyssä tulee raskaan liikenteen osalta arviointikriteerinä olla tien taloudellinen merkitys liikennemäärien sijaan.

> *Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa aiemman vastineensa mukaisesti, että palvelutasomäärittelyssä on lain ja mahdollisten myöhempien asetusten ohella lähtökohtana aina kuinkin tien liikenteellinen merkitys, mihin liittyen voidaan huomioida maantietä käyttävän liikenteen luonne muutoinkin kuin liikennemäärän kannalta.*

Lisäksi Metsäteollisuus pitää lakiehdotuksessa säilytettyä puutavaran kuormaamiseen liittyvän luvanvaraisuuden höllentämistä erittäin kannatettavana (42 §). Metsäteollisuus tuo esiin myös tukensa lakiehdotuksessa säilyneistä ehdotuksista koskien yksityistie- tai maatalousliittymän rumpujen kunnossapidon siirtymistä maantien kunnossapitäjälle (38 §) ja velvoitetta ELY-keskuksille ja tienpitäjälle laatia omavalvontaohjelma (100 b §).

ELY-keskukset tuovat esiin eräitä yksityiskohtaisia huomioita ministeriön ehdotuksen mukaista muutoksista. ELY-keskusten liikennevastuualueet kiinnittävät huomiota 15 f §:ään jääneestä tienpitoalueen yhteistyösopimusta koskevasta maininnasta. ELY-keskusten lausunnossa huomautetaan myös 27 §:ään jääneestä tienpitoviranomainen-termistä.

> *Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että maininta tienpitoalueesta 15 f §:ssä tulee ELY-keskusten ehdotuksen mukaisesti poistaa. Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo ELY-keskusten ehdotuksen mukaisesti myös, että termi tienpitoviranomainen tulee korvata termillä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, kuten ehdotuksessa on muuallakin toimittu niiden kohtien osalta, joissa voimassa olevassa laissa on käytetty termiä tienpitoviranomainen. Termillä on nykyisessä laissa tarkoitettu ELY-keskusta. Liikenne- ja viestintäministeriö ehdottaa siten seuraavia korjauksia (sinisellä korostusvärillä, ministeriön aikaisemmin ehdottamat muutokset tekstissä huomioituna):*
>
> 15 f §
>
> *Maantien suunnittelun tehtävät*
>
> Maantien suunnitteluun kuuluvat yleissuunnitelma ja tiesuunnitelma sekä näitä koskevat 15 g §:ssä tarkoitettu hankearviointi ja 15 h §:ssä tarkoitetut suunnitteluperusteet.
>
> Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa yleissuunnitelman ja tiesuunnitelman laatimisesta ~~tienpitoaluetta koskevassa yhteistyösopimuksessa sovitun mukaisesti~~.
>
> Tienpitäjä voi kuitenkin ottaa vastattavakseen merkittävää hanketta koskevan yleissuunnitelman tai tiesuunnitelman laatimisen siihen kuuluvine tehtävineen. Se, mitä tässä laissa säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta yleissuunnitelman, tiesuunnitelman, hankearvioinnin, suunnitteluperusteiden ja jälkiarvioinnin laatijana, koskee myös tienpitäjää sen vastatessa mainituista tehtävistä.
>
> Yleissuunnitelmaa ja tiesuunnitelmaa laadittaessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimii yhteistyössä alueen kuntien ja muiden viranomaisten kanssa. Suunnittelun on perustuttava maan-

tien kehittämisen tarpeisiin, valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan ja alueelliseen liikennejärjestelmäsuunnitteluun, yleissuunnittelua ja tiesuunnittelua koskeviin suunnitteluperusteisiin sekä alueiden käytön suunnitteluun.

27 §

Vuorovaikutus

Yleissuunnitelmaa ja tiesuunnitelmaa laadittaessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on varattava kunnalle, kiinteistön omistajille ja muille asianosaisille sekä niille, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin suunnitelma saattaa vaikuttaa, mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun, arvioida suunnitelman vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiassa.

Ennen suunnitelman hyväksymistä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on varattava 1 momentissa tarkoitetuille tahoille tilaisuus muistutuksen tekemiseen suunnitelmasta. Tässä tarkoituksessa tulee kunnan pitää yleissuunnitelma ja tiesuunnitelma yleisesti nähtävänä yhtäjaksoisesti 30 päivän ajan. Muistutukset suunnitelmaa vastaan on toimitettava kunnalle ennen nähtävänäoloajan päättymistä. Kunnan tulee toimittaa lausuntonsa nähtävillä olleesta suunnitelmasta ja sitä vastaan tehdyistä muistutuksista sekä jätetyt muistutuskirjelmät elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ~~tienpitoviranomaiselle~~. Suunnitelman nähtäväksi asettamisesta sekä muistutusten tekemistavasta ja -ajasta on kunnan kuulutettava niin kuin kunnalliset ilmoitukset asianomaisessa kunnassa julkaistaan. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on lähetettävä kirjallinen ilmoitus suunnitelman nähtäväksi asettamisesta sellaisille suunnitelman vaikutusalueen kiinteistöjen omistajille ja haltijoille, joiden asuinpaikka on toisessa maakunnassa ja on asiakirjoissa mainittu tai muuten tunnettu.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on esitettävä perusteltu kannanottonsa suunnitelmaa vastaan tehdyistä muistutuksista. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on ilmoitettava kannanottonsa alueen kunnille sekä niille muistutuksen tehneille, jotka ovat sitä kirjallisesti pyytäneet ja samalla ilmoittaneet osoitteensa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen perusteltu kannanotto ilmoitetaan tiepitäjän suunnitelmaa koskevassa hyväksymispäätöksessä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on pyydettävä suunnitelmasta lausunto niiltä maakunnan liitoilta ja kunnilta, joiden alueelle suunnitelma sijoittuu tai joiden alueella suunnitelman vaikutukset muutoin ilmenevät. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on pyydettävä lausunto muultakin viranomaiselta, jos se on päätösharkinnassa tarpeen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on esitettävä perusteltu kannanottonsa suunnitelmasta annettuihin lausuntoihin.

Jos yleisesti nähtävillä ollutta tiesuunnitelmaa on tarpeen muuttaa ja muutoksen vaikutukset arvioidaan vähäisiksi, voidaan noudattaa yksinkertaisempaa menettelyä kuin 2–4 momentissa säädetään.

Tarkemmat säännökset vuorovaikutusmenettelystä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

ELY-keskukset kiinnittävät huomiota myös 15 f §:n 3 momentissa olevaan säännökseen tienpitäjän mahdollisuudesta ottaa vastattavakseen merkittävää hanketta koskevan yleissuunnitelman tai tiesuunnitelman laatimisen. ELY-keskukset tuovat esiin, että säännös on lisätty lakiin maakuntauudistuksesta johtuen. Mikäli kohta kuitenkin jää katsovat ELY-keskukset, että tällöin asia olisi huomioitava 108 §:ssä.

On totta, että säännös tuli esitykseen mukaan alun perin maakuntauudistuksen toteuttamiseen liittyen ja valtakunnallista tai ylimaakunnallista merkitystä omaavien isojen hankkeiden suunnittelun mahdollistamiseen valtakunnallisesti tienpidosta vastaavan organisaation (Liikennevirasto tienpitäjänä) toimesta. Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että säännös olisi kuitenkin hyvä säilyttää lakimuutoksessa, vaikka se ei enää sisältäisi maakuntauudistusta. Myös ELY-keskusten ja tienpitäjän eli Liikenneviraston hoitaessa tienpidon tehtäviä voi tulla esiin tilanteita, joissa Liikennevirasto voisi olla järkevin taho vastaamaan merkittävän hankkeen suunnittelusta. Liikennevirasto vastaa nykyisin myös merkittävien hankkeiden toteutuksesta, mihin liittyen suunnittelumahdollisuus olisi johdonmukainen täydennys lakiin. Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että 108 §:ää voitaisiin tähän liittyen täsmentää seuraavasti:

108 §

Kuuluttaminen

Milloin tämän lain tai sen nojalla on julkaistava kuulutus, määräys, kielto tai muu asia yleisesti tiedoksi eikä tiedoksi antamisen tavasta ole erikseen säädetty, tulee toimivaltaisen viranomaisen ~~elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen~~ tiedottaa asiasta kuuluttamalla siitä vähintään 30 päivän ajan siten kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan. Kuulutuksen julkaisemisesta on ilmoitettava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai ilmoittaminen ole muutoin ilmeisen tarpeetonta. Tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkipanosta, mikä on kuulutuksessa ja ilmoituksessa todettava.

ELY-keskukset kiinnittävät huomiota myös maantien kunnossapito koskevaan 33 §:ään ja katsovat, että muiden kuin runkoverkon osalta kunnossapidon tasoa koskevia kirjauksia olisi hyvä täsmentää.

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa aiemman vastineensa mukaisesti, että palvelutasomäärittelyitä sekä kunnossapitotasojen määrittelyitä olisi lakiehdotuksen mukaan mahdollista täsmentää osana valtakunnallista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa sekä liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella. Liikenne- ja viestintäministeriö tuo lisäksi esiin, että valmistelussa on katsottu, että muiden kuin runkoverkon osalta palvelutasossa ja kunnossapidon tason laintasoisen määrittelyn tulee mahdollistaa hiukan enemmän vaihtelua kunkin tien liikenteellisen merkityksen huomioimisen mahdollistamiseksi. Yhtenäisyyden vaatimus olisi korkein runkoverkolla.

ELY-keskukset katsovat, että tienpidon omavalvontaa koskeva säännös tulisi säätää vasta maakuntauudistukseen liittyvien muutosten yhteydessä. Ne katsovat, että omavalvonta olisi nimenomaan yksi valtion keinoista varmistaa tienpidon laatu maakunnissa. Lisäksi ELY-keskukset nostavat esiin aiemmassa lausunnossaan todetun kanssa yhdenmukaisesti, että omavalvonta tulisi toteuttaa uusien urakoiden kilpailutusten yhteydessä eikä sitä tulisi ulottaa olemassa oleviin sopimuksiin. ELY keskukset nostavat esiin myös aiemmassa lausunnossaan esiin tuodun näkemyksen, että valvonnan nostaminen esitetyllä tavalla vahvasti säännellyksi vaatii tarkennuksia, etenkin kun se koskee eri tienpidon tehtäviä.

Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että omavalvonnassa ei ole kyse vain maakunnissa jatkossa toteutettavasta tienpidosta vaan yleisemmin tienpidon laadun varmistuksesta, ja säädösmuutos olisi siksi tärkeää toteuttaa tässä vaiheessa osana muita tienpidon laatua koskevia säännösmuutoksia. Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa aiemmassa vastineessaan esiin tuodun mukaisesti, että omavalvontaan liittyvien vaatimusten huomiointi vasta uusissa sopimuksissa on huomioitu siirtymäsäännöksissä ELY-keskusten ehdotusta vastaavasti. Liikenne- ja viestintäministeriö tuo lisäksi esiin, että valvontaa on käsitelty varsin täsmällisesti lakitekstin lisäksi hallituksen esityksen perusteluissa, minkä lisäksi yksityiskohtia ratkaistaan lain toimeenpanon yhteydessä. Ministeriö pitää säännöksiä valvonnasta täsmällisinä eikä katso, että niitä olisi muutettava.

ELY-keskukset nostavat esiin sen, että lakiesityksen muutokset tulevat vaatimaan tienpidon resurssien kasvattamista.

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa aiemman vastineena mukaisesti, että säädettävät palvelutasovaatimukset olisi jatkossa huomioitava valtion tienpidon rahoitusta koskevassa päätöksenteossa sekä maakuntien tienpitotehtävien hoitamisessa. Lainvalmistelussa on arvioitu, että esityksessä kuvattu palvelutaso ja kunnossapidon taso edellyttäisivät lisärahoitusta vähintään tällä hallituskaudella perusväylänpitoon osoitettujen lisäpanostusten verran. Tämä ei kuitenkaan vielä sisällä muun muassa ilmastonmuutoksesta

aiheutuvaa teiden talvihoidon tason toivottua nostoa eikä välttämättömiä paikallisia pieniä investointeja, joilla pidetään huolta muun muassa siitä, että uusia maanteitä ei tarvitse rakentaa. Kokonaisuudessaan esityksestä johtuva lisärahoitustarve vastaa parlamentaarisen liikenneverkon rahoitusta arvioineen työryhmän loppuraportissaan esittämää 300 milj. euron lisärahoitustarvetta perusväylänpidolle.

Etelä-Karjalan liitto katsoo, että valiokunnan tulisi harkita vielä, onko muutaman kuukauden aikaistaminen niin kriittinen tekijä sisältömuutosten toteuttamiseksi, että aidosti syntyy tarve säätää samasta asiasta kahteen kertaan muutaman kuukauden sisällä. Etelä-Karjalan liitto korostaa myös, että jos runkoverkoista päätetään ennen maakuntien muodostamista, esityksestä on pyydettävä maakuntaliittojen ja muiden keskeisten tahojen lausunnot. Liitto esittää myös, että 15 d §:ään (menettely suunnitelmia valmisteltaessa) lisätään maakuntien liitot tahoiksi, joilta pyydetään lausunnot valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelmasta.

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että esimerkiksi runkoverkkoa koskevien muutosten aikaisempi voimaantulo olisi tärkeää, jotta runkoverkon määrittelyssä laissa liikenne- ja viestintäministeriölle annettavan asetuksenantovaltuuden nojalla voidaan edetä ja jotta myös tienpidon laadunvarmistamista, valvontaa ja turvallisuusjohtamisjärjestelmää koskevien toimintatapojen kehittämisessä ja lakiin nojautuvassa toimeenpanossa voidaan edetä. Suuri osa kokonaisuudesta on muutoinkin sellaista, mikä ei riipu tienpitoa hoitavasta organisaatiosta, minkä vuoksi olisi selkeää toteuttaa sisällölliset uudistukset erillisinä hallinnollisista uudistuksista. Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa myös, että kaikkien säädösten valmistelu toteutetaan mahdollisimman avoimesti ja säädösluonnoksista pyydetään lausunnot. Maanteiden runkoverkkoa koskevat asetukset lähetetään lausuttavaksi myös maakuntien liitoille ja maakuntien perustamisen jälkeen maakunnille. Myös valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelu on tarkoitus tehdä mahdollisimman avoimesti. Työtään tekee parhaillaan lisäksi parlamentaarinen työryhmä, jonka tehtävänä on täsmentää menettely, jolla valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma laaditaan. Maakunnan liittojen johdolla nykyisin tehtäviä alueellisia liikennejärjestelmiä tullaan huomioimaan valtakunnallisen suunnitelman valmistelussa.

Muut korjaukset

Vastineen valmistelun yhteydessä on havaittu lisäksi muutama korjaustarve liikenne- ja viestintäministeriön tekemään muutosehdotukseen. Liikenne- ja viestintäministeriö ehdottaa seuraavia korjauksia (sinisellä korostusvärillä, ministeriön aikaisemmin ehdottamat muutokset tekstissä huomioituna):

15 b §

Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma

Liikenne- ja viestintäministeriö vastaa valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelusta, ja sen hyväksyy valtioneuvosto.

Valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa esitetään liikennejärjestelmän nykytilaa ja tulevaa toimintaympäristöä koskeva arvio, liikennejärjestelmää koskevat tavoitteet sekä toimenpide-ehdotukset tavoitteiden saavuttamiseksi.

Valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan on sisällytettävä 12 vuodeksi laadittava ohjelma, joka sisältää valtion~~, maakuntien~~ ja kuntien toimenpiteitä. Ohjelman tulee lisäksi sisältää liikennejärjestelmää koskeva valtion rahoitusohjelma. Ohjelma voidaan tarkistaa tarvittaessa.

Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan on sisällytettävä viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005) mukainen ympäristövaikutusten arviointi.

Kunkin hallituskauden alussa liikennejärjestelmäsuunnitelma tarkistetaan ja sovitetaan yhteen julkisen talouden suunnitelman kanssa sekä tarvittaessa tarkistetaan julkisen talouden suunnitelman muuttuessa. Liikenne- ja viestintäministeriön on varmistettava valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman yhteensovittaminen muihin valtakunnallisiin suunnitelmiin.

Perustelu: Muutos ei ole ennen maakuntauudistuksen toteuttamista perusteltu, sillä ei ole maakuntia joilla olisi sellaista toimivaltaa liikennetehtävissä, joihin liittyviä toimenpiteitä tässä tarkoitetaan.

15 c §

Maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelu ~~elma~~

Alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain (7/2014) 17 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädetään maakunnan liiton tehtävästä koskien maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelua.

Perustelu: Kun ei enää säädettäisi maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelmasta, olisi selkeämpi käyttää yleisempää käsitettä suunnittelu.

101 a §

Oikeus saada tietoja

Tienpitäjällä ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus saada toisiltaan, muulta viranomaiselta sekä niiden puolesta sopimuksella määriteltyä tehtävää hoitavalta yksityiseltä palveluntarjoajalta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä tietoja, jotka ovat välttämättömiä tienpitäjälle ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ~~maakunnalle~~ tässä laissa säädettyjen tienpito-, omavalvonta- ja lupatehtävien hoitamiseksi.

Tienpitäjällä ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus luovuttaa salassa pidettäviä tietoja toimijalle, joka hoitaa sen puolesta sopimuksella määriteltyä tehtävää, jos tiedon saaminen on välttämätöntä tehtävän hoitamiseksi.

Perustelu: Tekninen korjaus, joka oli jäänyt puuttumaan LVM:n muutosehdotuksista

105 §

Muutoksenhaku

Edellä 43 f §:ssä tarkoitettua pätevyystodistusta koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään.

Valtioneuvoston yleisistunnon päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Muuhun tämän lain nojalla tehtyyn päätökseen sekä oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

~~Muutoksenhausta maakunnan päätökseen säädetään maakuntalain 18 luvussa.~~

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksestä 37 §:ssä, 38 §:n 2 momentissa, 42 §:n 1 momentissa, 42 a ja 47 §:ssä, 48 §:n 2 momentissa ja 52 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa valitetaan siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä päätöksessä tarkoitettu liittymä, ylityskohta, tiealue, kiinteistö taikka mainos tai ilmoitus sijaitsee.

Kunnalla, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella sekä maakunnan liitolla on oikeus hakea valittamalla muutosta sellaiseen yleissuunnitelman ja tiesuunnitelman hyväksymispäätökseen, jonka vaikutukset ulottuvat kunnan tai maakunnan alueelle taikka viranomaisen toimialueelle.

Rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä tai säätiöllä on oikeus toimialaansa kuuluvissa asioissa hakea valittamalla muutosta sellaiseen yleissuunnitelman ja tiesuunnitelman hyväksymispäätökseen, jonka vaikutukset ulottuvat yhteisön tai säätiön toiminta-alueelle.

Yhteiskunnallisesti merkittäväksi katsottavaa yleissuunnitelman ja tiesuunnitelman hyväksymispäätöstä koskeva valitus on käsiteltävä kiireellisenä.

Muutoksenhausta maantietoimituksessa tehtyyn päätökseen säädetään 87 §:ssä.

Perustelu: Tekninen korjaus, joka oli jäänyt puuttumaan LVM:n muutosehdotuksista

Yhteenveto muuttuvasta kokonaisuudesta

Asiantuntijalausunnoissa esitetyn mukaisesti ministeriön muutosehdotuksen mukaan nopeammalla aikataululla toteutettavaksi ehdotetut kokonaisuudet olisi tärkeä saada voimaan mahdollisimman pian, eivätkä muutokset tai niiden tarve ole riippuvaisia maakuntauudistuksesta.

Alkuperäisessä hallituksen esityksessä nykyisten ELY-keskusten liikennevastuualueiden tehtävät ja niihin liittyvät elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja työ- ja elinkeinokeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA-keskus) tehtävät ehdotetaan siirrettäväksi maakuntiin, Liikennevirastoon ja esityksessä HE 34/2018 vp perustettavaksi ehdotettuun liikenteenohjausyhtiöön. Liikenne- ja viestintäministeriön ehdottamien muutosten myötä nämä maakuntauudistukseen liittyvät tehtävien siirtoja koskevat muutokset poistettaisiin esityksestä, ja toteutettaisiin erillisellä syksyllä 2018 annettavalla hallituksen esityksellä. Ministeriön ehdotuksen muukaan muutetut lakiluonnokset eivät sisällä toimivaltasiirtoja organisaatiolta toiselle.

Keskeinen nyt toteutettavaksi ehdotettu uudistus on uusi sääntely valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnittelusta. Alueellista liikennejärjestelmäsuunnittelua on tehty 1990-luvulta. Alueellisesta tai valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnittelusta ei nykyisin ole kuitenkaan ollut juuri lainsäädäntöä. Valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta laissa säätäminen olisi tärkeää etenkin pitkäjänteisyyden tavoitteen turvaamiseksi ja liikennejärjestelmäsuunnittelun yleisten tavoitteiden yhteiseksi hyväksymiseksi. Liikennejärjestelmäsuunnittelulla ja tieverkon pitkäjänteisellä kehittämisellä voidaan luoda edellytykset asumiselle ja elinkeinotoiminnalle maan eri osissa sekä vaikuttaa kestävän ja tasapainoisen aluerakenteen syntymiseen. Elinkenoelämän investointien näkökulmasta pitkäjänteinen suunnittelu edistää ja osaltaan mahdollistaa elinkeinoelämän investointien ja toiminnan suunnittelemista nykyistä pidemmän aikavälin suunnitelmiin ja tietoihin perustuen.

Toinen keskeinen uudistuskokonaisuus, joka toteutettaisiin tässä vaiheessa, olisi maanteiden runkoverkon määrittelyä, yleisiä vaatimuksia, palvelutasoa, kunnossapitoa ja valvontaa koskeva tienpidon laadunvarmistukseen liittyvä kokonaisuus. Myös ratalakiin sisältyy runkoverkon määrittelyä ja yleisiä vaatimuksia koskevat muutokset, jotka olisi hyvä saada voimaan ripeästi. Maantieverkon kunnolla on laajat yhteiskunnalliset vaikutukset. Vaikutukset kohdistuvat sekä asiakkaille että väylänpitäjälle eli valtiolle. Yhtenäisellä palvelutasomäärittelyllä sekä laatutasovaatimuksilla edistettäisiin kansalaisten ja elinkeinoelämän mahdollisimman yhdenvertaista kohtelua maan eri osissa. Palvelutasosta ja kunnossapidon tasosta säätäminen tuottaisi myös ennustettavaa tietoa siitä, millaista laatutasoa kullakin väylällä olisi tarjottava. Odotusarvo on, että vaikutukset väylien kuntoon olisivat positiiviset. Säädettävät tasovaatimukset maanteiden palvelutasolle ja kunnossapidon tasolle on jatkossa huomioitava valtion tienpidon rahoitusta koskevassa. On arvioitu, että esityksessä kuvattu palvelutaso edellyttäisi lisärahoitusta, jota on avattu tarkemmin edellä ELY-keskusten lausuntoon annetussa vastauksessa.

Nyt toteutettavaksi ehdotetuilla muutoksilla ei ELY-keskusten toimenkuvaa muuteta, tai niille siirretä tehtäviä muualta. ELY-keskuksia ja Liikennevirastoa tienpitäjänä tulevat kuitenkin koskemaan omavalvontaa koskevat velvoitteet ja Liikenteenturvallisuusvirastoa viranomaisvalvontaa koskevat uudet lain tasoiset velvoitteet. Lakiehdotuksen mukaisessa omavalvonnassa ei toisaalta olisi kaikilta osin

kyse uudesta tekemisestä, vaan valvonnan ja seurannan tekemisestä strukturoidummaksi ja avoimemmaksi. ELY-keskuksia, Liikennevirastoa ja Liikenteen turvallisuusvirastoa tulisivat myös koskemaan tienpidon turvallisuusjohtamisjärjestelmää ja varautumista koskevat uudet säännökset. Tienpidon turvallisuusjohtamisjärjestelmästä ja viranomaisvalvonnasta johtuu uusia tehtäviä etenkin Liikenteen turvallisuusvirastolle. Niiden toimeenpanossa voidaan hyödyntää esimerkiksi rautateiden turvallisuusjohtamisjärjestelmässä ja valvonnassa käytettyjä toimintamalleja. Organisaatioiden väliseen työnjakoon ei kuitenkaan ehdoteta tässä vaiheessa tehtävän muutoksia.

Lisäksi ministeriön ehdotukseen mukaan muutettuun lakiluonnokseen liikennejärjestelmästä ja maanteistä sisältyisi erityisesti tiedon tuottamista ja ylläpitoa koskevia automaation ja palveluiden edistymistä tukevia säännöksiä. Muita maakuntauudistuksesta riippumattomia muutoksia, jotka ehdotetaan toteuttavaksi tässä vaiheessa ovat maanteiden suunnittelua koskevat täsmennykset ja lisäykset (2 luku), yksityistieliittymien rumpujen kunnossapitovastuun siirtäminen maantien tienpitäjälle (38 §), puunkuormausta ja postilaatikkoja koskeva lupavaatimusten kevennys (42 §), kunnossapito-termien muuttaminen alan suositusten mukaisesti (kunnossapito = hoito ja korjaus; 3 §), tienpitoviranomainen-termistä luopuminen (11 § ja useat myöhemmät säännökset) sekä säännös maastopalveluiden hankkimisesta (99 b §). Lisäksi ehdotukseen sisältyy sääntelyä sujuvoittavia muutoksia kirjoitusasuihin. Nämä muutokset eivät ole sidoksissa siihen, mikä taho tienpidon tehtäviä hoitaa.

Ratalain osalta muutettavaksi ehdotetaan tässä vaiheessa myös 25 a ja 43 a § koskien tarvetta korjata ELY-keskuksille mainituissa pykälissä säädetty toimivalta rinnakkaiseksi radanpitäjän (Liikenneviraston) toimivallan kanssa, eikä poissulkevaksi. Muutostarve erityisesti tasoristeyksen suunnittelua koskevan 25 a §:n osalta on noussut käytännössä esiin esimerkiksi Liikenneviraston tasoristeysohjelman valmistelussa. Ratalain 43 a § koskee puhevaltaa ratatoimituksissa, mihin liittyen toimivallan on myös tärkeää olla rinnakkainen.

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi